

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Barnkonventionen och jämlighet i förskolan

En tolkningsfråga?

Namn: Elina Pettersson, Rozbe Rahro & Jesper
Rudbo

Program: Förskolläraryrket

Uppsats/Examensarbete: 30 hp
Kurs: LÖXA2G
Nivå: Grundnivå
Termin/år: VT/2022
Handledare: Johanna Andersson
Examinator: Agneta Simeonsdotter Svensson

Nyckelord: Barnkonventionen, Jämlikhet, Förskola, Variationsteorin

Abstract

Vi vill med vår studie undersöka hur arbetet med jämlikhet och Barnkonventionen tolkas och gestaltas av förskollärare i olika delar av Sverige. Vi ställer även frågan om förskollärarna har påverkats av Barnkonventionen i deras arbete med jämlikhet. Vi vill med våra frågor undersöka om det finns en variation inom de olika förskolornas sätt att arbeta med Barnkonventionen och jämlikhet samt vilka förutsättningar de fått i form av kompetenshöjande utbildning inom Barnkonventionen. Studien har gjorts via en enkätundersökning som skickats ut till förskolor runt om i Sverige. Enkäten är ämnad för förskollärare. Frågorna har vi valt att formulera med både stängda och öppna svarsalternativ för att möjliggöra att förskollärarna skall kunna utveckla sina svar. Resultatet presenteras genom diagram och analys av frågorna utifrån ett variationsteoretiskt perspektiv. Valet att använda det variationsteoretiska perspektivet baseras på att vi vill undersöka variationsmönster och kritiska aspekter i förskollärares arbete med barnkonventionen och jämlikhet. Våra resultat jämförs även med tidigare forskning och Skolinspektionens rapport från 2018 som visar brister i arbetet med jämlikhet inom förskolan och att den lokala styrkedjan påverkar hur likvärdiga förskolor är (Skolinspektionen, 2018).

Innehållsförteckning

Inledning	1
Bakgrund	1
Barnkonventionen	2
Syfte och Frågeställningar	4
Tidigare forskning	5
Sammanfattning av tidigare forskning	9
Teoretisk utgångspunkt och centrala begrepp	10
<i>Jämlikhet</i>	11
Metod	11
<i>Datainsamling och Enkät</i>	11
<i>Urval</i>	12
<i>Teorival</i>	12
<i>Analysmetod</i>	13
<i>Studiens kvalitet</i>	13
<i>Bortfall</i>	14
<i>Etiska aspekter</i>	14
Resultat och analys	15
Diskussion	23
<i>Jämlikhet</i>	23
<i>Barnkonventionen</i>	25
Slutsats	27
Fortsatt forskning	28
Referenser	29

Inledning

Den 1 januari 2020 blev barnkonventionen en lag i Sverige (Regeringsbeslut SOU 2016:19). Barnkonventionen hade då varit ratificerad i Sverige sedan 1990, vilket innebär att Sverige har varit förpliktigade att följa barnkonventionen som riktlinje sen dess (UNICEF Sverige, 2022).

Eftersom en lag väger tyngre än en riktlinje vill vi i vår studie undersöka hur arbetet med barnkonventionen och jämlikhet nu ser ut på förskolor i Sverige.

Det stod redan innan lagen trädde i kraft i vår nya läroplan att barnkonventionen ska spegla förskolans värdegrund (Skolverket, Lpfö 18). Hur ser detta ut i praktiken, är barnkonventionen en bild på väggen, någonting förskollärare och barn samtalar om tillsammans, finns den med i förskollärares dokumentationsarbete eller används den kanske inte alls? Hur tolkar förskollärare begreppet jämlikhet och får det konsekvenser i hur de senare väljer att arbeta med det? I denna studie kommer vi att ta reda på mer om detta. Vi kommer att använda tidigare forskning för att visa på varför det är viktigt att arbeta med jämlikhet i förskolan och i diskussionen visa på hur barnkonventionen kan vara en hjälp i detta arbete.

Bakgrund

I Skolinspektionens rapport om kvalitet och måluppfyllelse i förskolan från 2018 görs det synligt att kvaliteten på de svenska förskolorna varierar och att detta beror på den lokala styrkedjan (Skolinspektionen, 2018). Styrkedjan innefattar allt från huvudmän, till förskollärare, förskolechefer, rektorer och övrig personal på förskolan. Rapporten säger vidare att detta utgör ett problem för en likvärdig förskola (Skolinspektionen, 2018), denna variation i det pedagogiska arbetet och arbetet med läroplanens mål påverkar barns möjlighet till trygghet, omsorg och utveckling (Skolinspektionen, 2018). Rapporten lyfter även att förskolan behöver utveckla sitt arbete med barn som har ett annat modersmål, barn i behov av stöd och jämställdhetsarbetet (Skolinspektionen, 2018, sid 9). Efter att denna rapport skrevs har det kommit en ny läroplan, Lpfö 18 (2018). I denna nuvarande läroplan så lyfts barnkonventionen fram redan på första sidan. Där det står att barnkonventionens värden och rättigheter skall vara en del av förskolan (Skolverket, Lpfö 18, 2018)

Barnkonventionen uttrycker flera av de rättigheter som vi såg brister på i rapporten från Skolinspektionen. Läser vi barnkonventionen i sin fulltext tar exempelvis artikel 30 upp barns rätt till sitt modersmål, artikel 2 lyfter att barn ska ha samma rättigheter oavsett kön, hudfärg, socialt ursprung eller funktionsnedsättning. Barnkonventionen säger även att konventionsstaterna har ansvar för barns rätt till utveckling i artikel 6 (UNICEF Sverige, 2018).

Barnkonventionen har som sagt varit ratificerad i Sverige under en lång tid och har under den tiden haft en påverkan på förskolan. Den förra läroplanen Lpfö 98 (2016) var redan den inspirerad av innehållet i barnkonventionen till att innehålla barns mänskliga rättigheter (Hägglund, Löfdahl Hultman & Thelander, 2017). Där nämns den dock inte vid namn, inte heller i den reviderade versionen från 2016 nämns barnkonventionen vid namn (Skolverket, Lpfö 98, 2016). Det är sker därmed en förändring i nya läroplanen Lpfö 18 (2018) som hänvisar till barnkonventionen (Skolverket, Lpfö 18, 2018).

Nu när barnkonventionen även är lag i Sverige sedan första januari 2020 (Regeringsbeslut SOU 2016:19) så vill vi alltså undersöka om barnkonventionen har hjälpt förskollärare i arbetet med jämlikhet på förskolan. För att göra detta har vi undersökt vilka tankar förskollärare har kring barnkonventionen och jämlikhet samt hur detta, enligt förskollärarna, kan visa sig i praktiken. Vi undersöker alltså om förskollärare anser att barnkonventionen påverkat deras arbete med jämlikhet. Vi har även i vår studie undersökt vilka förutsättningar de har fått i form av utbildning (kompetensutveckling) när det kommer till att arbeta med barnkonventionen.

Barnkonventionen

Barnkonventionen är FN:s konvention för barns rättigheter som består av 54 artiklar, den antogs den 20 november 1989 för att skydda samt ha tydliga bestämmelser för barns mänskliga rättigheter. 196 länder har skrivit under konventionen för barns rättigheter, det vill säga världens alla länder förutom USA. Från och med den 1 januari 2020 gäller barnkonventionen även som lag i Sverige, förutom Sverige har 94 länder inkorporerat konventionen som lag och deras rättssystem. Norge var först ut att göra barnkonventionen till norsk lag 2003 (UNICEF Sverige, 2020).

I vår studie vi främst fokuserat på artikel 2, 12, 12 och 23 vilka vi anser relevanta för förskolan och vår studie:

Artikel 2

“Konventionsstaterna ska respektera och tillförsäkra varje barn inom deras jurisdiktion de rättigheter som anges i denna konvention utan åtskillnad av något slag, oavsett barnets eller

dess föräldrars eller vårdnadshavares ras, hudfärg, kön, språk, religion, politiska eller annan åskådning, nationella, etniska eller sociala ursprung, egendom, funktionsnedsättning, börd eller ställning i övrigt. Konventionsstaterna ska vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att barnet skyddas mot alla former av diskriminering eller bestraffning på grund av föräldrars, vårdnadshavares eller familjemedlemmars ställning, verksamhet, uttryckta åsikter eller tro.”

Artikel 12

”Konventionsstaterna ska tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. För detta ändamål ska barnet, i alla domstolsförfaranden och administrativa förfaranden som rör barnet, särskilt beredas möjlighet att höras, antingen direkt eller genom en företrädare eller ett lämpligt organ och på ett sätt som är förenligt med nationella procedurregler.”

Artikel 13

”Barnet ska ha rätt till yttrandefrihet. Denna rätt innefattar frihet att oberoende av territoriella gränser söka, ta emot och sprida information och tankar av alla slag, i tal, skrift eller tryck, i konstnärlig form eller genom annat uttrycksmedel som barnet väljer. Utövandet av denna rätt får underkastas vissa inskränkningar men endast sådana som är föreskrivna i lag och som är nödvändiga: (a) för att respektera andra personers rättigheter eller anseende, eller, (b) för att skydda den nationella säkerheten, rättsordningens grunder (ordre public) eller folkhälsan eller den allmänna moralen.”

Artikel 23

”Konventionsstaterna erkänner att ett barn med fysisk eller psykisk funktionsnedsättning bör åtnjuta ett fullvärdigt och anständigt liv under förhållanden som säkerställer värdighet, främjar tilltron till den egna förmågan och möjliggör barnets aktiva deltagande i samhället. Konventionsstaterna erkänner rätten till särskild omvårdnad för ett barn med funktionsnedsättning och ska, inom ramen för tillgängliga resurser, uppmuntra och säkerställa att det berättigade barnet och de som ansvarar för dess omvårdnad får stöd för vilket ansökan föreligger, i enlighet med vad som är lämpligt med hänsyn till barnets tillstånd och föräldrarnas förhållanden eller förhållandena hos andra som tar hand om barnet.”

Syfte och Frågeställningar

Syftet med den här studien är att genom ett variationsteoretiskt perspektiv undersöka hur förskollärare tolkar och arbetar med barnkonventionen samt jämlikhet i förskolan. Vi undersöker även om de upplever att barnkonventionen har påverkat dem i deras arbete med jämlikhet.

Våra frågeställningar är:

- Hur görs arbetet med jämlikhet och barnkonventionen synligt i förskolan enligt förskollärare?
- I vilken omfattning varierar synen på och arbetet med jämlikhet och barnkonventionen emellan förskollärarna?
- Anser förskollärare att barnkonventionen påverkat deras sätt att arbeta med jämlikhet?

Tidigare forskning

Vi har i vår studie valt att hänvisa till forskning som visar på olika brister i arbetet med jämlikhet inom förskolan. Detta val gjordes då vi upplevde en brist på tidigare forskning som specifikt rör barnkonventionen och hur den används för att påverka arbetet med jämlikhet i förskolan. Forskningen vi har samlat in kopplar vi sedan till artiklar som finns i barnkonventionen och som rör de brister i jämlikhet vi valt att belysa. Detta för att visa på hur barnkonventionen kan bidra till arbetet med jämlikhet i förskolan.

När vi i vår studie skriver om jämlikhet menar vi att alla skall respekteras och ses med lika värde i samhället (Edling & Liljeros, 2016). Forskningen som vi använder oss av tar upp brister i förskolans arbete som rör genus, etnicitet, funktionsvariation, ålder. Med artiklar från barnkonventionen som rubriker vill vi visa på hur barnkonventionen, som är en lag, skulle kunna användas av förskollärare för att lyfta och motverka dessa brister i arbetet med jämlikhet (Regeringsbeslut SOU 2016:19).

Artikel 2 i barnkonventionen, Inget barn skall diskrimineras (UNICEF Sverige, 2018)

I artikeln *Gender Beliefs and Embedded Gender Values in Preschool* som är baserad på arbetet i svenska förskolor kan vi läsa om hur kön och normkritik behandlas på förskolan (Emilson, Folkesson & Lindeberg, 2016). Artikeln berättar om hur femininitet uppmuntras hos pojkar men inte hos flickor (Emilson m.fl., 2016). Det lyfts även att flickor och pojkar blir tillsagda på olika sätt, flickor blir t.ex. oftare tillsagda att vara tysta (Emilson m.fl., 2016, sid 236). Trots att många studier visar på strukturella ojämlikheter så anser pedagoger att de arbetar könsneutralt (Emilson m.fl., 2016, sid 236–237).

I artikeln *Gender in the frame of Preschool Education* utgår Sakellariou (2008) från sina observationer av könsroller i förskolan gällande barn och deras lek, studien är baserad ifrån norra Grekland. Observationerna utgår från hur familjer, barn och förskollärare ser på könsroller i förskolan, om det jämställda och icke jämställda blir synligt. Observationerna ägde rum på 15 olika förskolor och metoderna de använde var observation på plats. Deras observationer i artikeln synliggör hur det sociala samhället påverkar förskollärarna. Forskningen kom delvis fram till hur förskollärare såg skillnader på flickor och pojkar i förskolan. I studien upptäcktes det att personalen gav mer uppmärksamhet och omsorg till flickor än till pojkar. Studien visade även att lärare gav mer bekräftelse till pojkar, exempelvis när de ville visa hur starka de var. Artikeln kommer med förslag på hur vi kan få ett större genusperspektiv i förskolan och hur vi kan arbeta med att minska könsstereotyper i förskolan. Några exempel var att det bör finnas fler manliga förskollärare och att vi skall uppmuntra barnen till att interagera i olika slags aktiviteter och roller (Sakellariou, 2008).

Calvin Rashaud Zimmermann skriver i *The penalty of being a young black girl: Kindergarten teachers' perceptions of children's problem behaviors and student- teacher conflict by the intersection of race and gender* att mörkhyade barn blir mer negativt behandlade än de andra barnen på förskolan, studien är skriven i University of Pennsylvania in USA. Studien visar även hur flickor blir mer positivt behandlade än pojkarna i förskolan. Detta genom att flickor får större uppmärksamhet och mer bekräftelse än pojkar. Observationerna visar att detta påverkar pojkars utveckling i förskolan på så vis att de hamnar efter med sina studier och utveckling i skolan (Zimmermann, 2018). Zimmermann tar även upp hur icke mörkhyade lärare har en mer negativ attityd mot mörkhyade barn och att de favoriserar barn som är vita (2018). Metoden som har använts är datainsamling av barns erfarenheter från förskolan till årskurs fem i grundskolan, fakta som har samlats in är olika erfarenheter från barnen som social, emotionell, fysisk utveckling (Zimmermann, 2018). Vidare i resultatet kunde Zimmerman (2018) även se att lärare föredrar flickor mer än pojkar då lärarna anser att flickor är mer snälla och har en mer positiv påverkan i förskolan än pojkarna. Men om flickorna är mörkhyade så påverkade det lärarnas synsätt negativt, detta gällde också pojkarna som är mörkhyade. Slutsatsen blev att lärare har mer fördomar mot mörkhyade i allmänhet oavsett kön. Då det visade sig att mörkhyade flickor blev behandlade sämre än icke mörkhyade flickor. Slutsatsen i artikeln är att flickor behandlas mer fördelaktigt än pojkar i förskolan och att det behövs mer fokus på hur förskollärare behandlar barn utefter hudfärg (Zimmermann, 2018).

I artikeln *Young children's enactments of human rights in early childhood education* menar Quennerstedt (2016) att barn i åldrarna 1–3 år som observerats i studien inte är medvetna om sina mänskliga rättigheter, studien är baserad i Sveriges förskolor. Däremot så uppfattar och lär sig barnen att samverka utifrån de normer som finns, vilket inbegriper jämlikhet, mänskliga rättigheter och jämställdhet, detta blir därför en del av barnens dagliga lärande (Quennerstedt, 2016). Om man ser till den tidigare forskningen om barns rättigheter kan vi också se att det gjorts skillnad på barns rättigheter och mänskliga rättigheter. Det vill säga att det gjorts skillnad på två egentligen samma fenomen. Det har också tagit tid att faktiskt implementera jämlik och jämställdhetsarbetet i förskolan efter vad våra lagar och förordningar menar Quennerstedt (2016) i sin forskning. Artikeln belyser också att det finns brister när det kommer till forskning som tar hänsyn till de yngsta barnens delaktighet i förskolan. Fokuset ligger i stället på de äldre barnen, alternativt på pedagogernas syn på jämställdhet och mänskliga rättigheter (Quennerstedt, 2016).

Anita Erikssons (2018) artikel *Reform Implementering i förskolepraktik* som är baserad på svenska förskolor handlar om hur förskollärare skall ges ett högre ansvar gällande aktiviteter inom förskolan. Detta påbörjades 2010 som reform för att ge förskollärare mer ansvar. Reformen var till för att förskollärare skulle kunna leda och planera mer för sitt pedagogiska

lag i förskolan (Eriksson, 2018). Erikssons (2018) syfte är att se om reformeringen 2010 har påverkat arbetslaget gällande förskollärares och barnskötarens ansvarsroller. Eriksson (2018) undersökte gamla studier gällande reformeringen och tilldelat ansvar efter reformeringen. Det som framgick gällande fördelningen var att den skall utgå från kompetens och utbildning. Förskollärare skall hålla i sig till sin professionella roll och att lek och aktiviteter ska vara fördelat mellan förskollärare och barnskötare. Erikssons (2018) metod för denna studie är enkätfrågor gällande ansvar inom arbetslagen mellan förskollärare och barnskötare samt även fältsamtal och intervjuer, studien producerades i fyra förskolor i fyra kommuner. De var fyra förskolechefer, tretton förskollärare och fyra barnskötare som var med i undersökningen. Eriksson (2018) beskriver i slutresultatet hur förskolechefer planerar inför fördelning av pedagogernas arbetsuppgifter. Studien visar att förskollärare har mer ansvar än barnskötare då förskollärarens ansvar är att planera, dokumentera, ha föräldrasamtal och kvalitetsutveckling som är inriktad förskollärare. Eriksson (2018) beskriver att cheferna fördelar ansvar utifrån personliga intressen, där vissa pedagoger som har mer kunskap eller ett specifikt intresse blir tilldelade ansvar utifrån detta. Förskolecheferna har dock den förväntningen att förskollärarna vet sin plats som ledare och planerar därefter för sitt arbetslag. Slutsatsen av studien blev att efter 2010 års reformering så måste förskollärarna inse vad deras arbetsuppgifter är och gå emot normen att alla pedagoger ska vara jämlika i ansvar och beslutsfattande. Förskollärare behöver ges tid och rum för att planera och leda arbetslaget med den utbildning och kompetens som barnen i förskolan behöver och har rätt till (Eriksson, 2018). Detta innefattar enligt läroplanen arbetet med barnkonventionen och jämlikhet (Lpfö 18, 2018).

Artikel 23 barnkonventionen, Barn med funktionsnedsättning har rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv samt hjälp att aktivt delta i samhället (UNICEF, 2018).

I artikeln *Special Educational Needs and Support Provisions in Swedish Preschools: A Multiple-Case Study* är syftet att utreda skillnader mellan hur olika förskolor stöttar barn med behov av särskilt stöd i Sveriges förskolor. Lundqvist m.fl. (2015) skriver i sin studie om hur barn med särskilda behov och övriga barn inkluderades i förskolan. Lundqvist m.fl. (2015) nämner att det är viktigt med inkludering bland alla barn, för att de ska kunna lära sig rutiner, lekar och för deras utbildning under förskoletiden. Metoder som används i denna studie är flera: intervjuer, observation och konversationer med barnen. Studien är till för att utreda om barnen får tillgång till den miljö och den utbildning som kan gynna deras utveckling i förskolan, studien utgår ifrån några heltäckande och specialiserade förskolor. Heltäckande förskolor är förskolor tillgängliga för alla barn och specialiserad förskola är mer inriktad på att stödja barn med särskilda behov (Lundqvist m.fl., 2015). Studien visade att heltäckande förskolor tar in barn som inte är i behov särskilt stöd och barn med varierande särskilda behov. De specialiserade förskolorna tog in barn med som inte är i behov av särskilt stöd och barn med ett specifikt särskilt stöd. De specialiserade förskolorna hade personal som var utbildade inom olika områden gällande autism, adhd och språksvårigheter, de blev även vidareutbildade i form av till exempel föreläsningar gällande barn med behov av stöd. Medan i de heltäckande förskolorna var förskollärarnas utbildning endast den de fått genom

förskolläraryrket (Lundqvist m.fl., 2015). De åtta förskolor som blev en del av studien kom från olika kommuner och även olika socioekonomiska områden för att ge studien variation. Resultatet visade hur personalen som jobbar med barn som har särskilda behov arbetar på olika sätt. De olika sätten de arbetade på var exempelvis att sitta bredvid dem, dela in i halvgrupp, ha redskap för att förbättra barns språkliga förmågor och vara närvarande när barnen leker med andra barn. Förskolorna som är specialiserade visade att de använde en mängd mer redskap för att stötta barnen och mer kunskap. Typen av stöd de observerade var hög personaltäthet och miljöorienterade förskolor, personalen anpassade aktiviteter och miljön var väl anpassad för barn med behov av särskilt stöd (Lundqvist m.fl., 2015). Medan i heltäckande förskolor var det vanliga lekar och vanliga transitioner från förskolan till förskoleklass, då specialiserade förskolor har genomgångar om förflyttning och anpassningar för barnet. De visade sig även att i heltäckande förskolor kunde dem inte ge den tiden för helt närvarande för ett barn som specialiserade förskolor hade, för att de inte har de resurserna som krävs (Lundqvist m.fl., 2015)

Artikel 12 och 13 i Barnkonventionen, barn har rätt att uttrycka sina åsikter samt att lyssnas på (UNICEF Sverige, 2018)

Eva Johansson (2005) skriver i *Childrens Integrity- A marginalised right* att barns integritet inte respekteras som den bör i Sverige. Att få leka med vissa artefakter och få prata om vissa saker hade betydelse, menar artikeln, för att barnen skulle känna att deras integritet skulle respekteras (Johansson, 2005). Johansson (2005) tar upp barnkonventionen som en grund för att stötta barnen att bli bemötta med respekt, hon skriver att själva ordet integritet inte nämns i barnkonventionen men att andra begrepp som kopplas till integritet tas upp. Hur vi tänker kring barns sätt att tänka och resonera kring saker i deras tillvaro påverkar hur vi behandlar dem. Ser vi barns tankar som mindre värda så behandlar vi barn därefter. Detta påverkar även hur vi behandlar barns integritet (Johansson, 2005). Metoden som studien använde var observation av barnen och förskollärarna, med syftet att se förskollärarnas synsätt på moral. Under observationen så märktes negativa förhållningssätt utifrån förskollärarnas arbetssätt, attityd och strategier de använde för lärande. Studien visar några fall där förskollärarna inte respekterar barn integritet genom att dra förhastade slutsatser. Observationen tydliggjorde att förskollärare ibland förväxlar att visa respekt för barns integritet med att barn får som de vill (Johansson, 2005). Johansson (2005) nämner hur barn vill ha sin egen integritet men att förskolor och skolor förhindrar detta. Det kan leda till negativa konsekvenser då barnen genom detta beteende inte lär sig respektera andras barns integritet. Slutsatsen i studien blev en reflektion angående förskollärares sätt att tänka om sina strategier och förstå vad begreppet integritet kan innebära (Johansson, 2005).

Sammanfattning av tidigare forskning

Med denna tidigare forskning vill vi visa varför arbetet med jämlikhet i förskolan är viktigt. Vi har kopplat artiklar från barnkonventionen till tidigare forskning för att visa på vad barnkonventionen säger i dessa typer av situationer. Vi vill med detta visa hur barnkonventionen kan verka för en jämlik förskola. Att barn inte får diskrimineras, artikel 2. Att deras röster skall bli hörda, artikel 12–13 och att stöd skall ges till de barn med funktionsvariationer, artikel 23 (UNICEF Sverige, 2018) är inte bara riktlinjer utan lag i Sverige (Regeringsbeslut SOU 2016:19).

I artiklarna kan vi visa på att pojkar och flickor som behandlas olika på grund av deras kön. Flickor förväntas till exempel att vara tystare än pojkar (Emilson m.fl., 2016). Emilson m.fl. (2016) nämner att förskollärare upplever att de har en könsneutral syn i sitt arbete medans deras studie visar annorlunda. Detta gör arbetet med jämlikhet svårare, då ett problem som inte uppmärksammas blir svårare att lösa.

Studier visar att förskollärares syn på könsroller påverkar hela arbetslaget och barngruppen då personalen i undersökningen la mer uppmärksamhet och omvårdnad till flickor (Sakellariou & Maria, 2008). Förskollärares förhållningssätt till barn är inte enbart påverkad av barnets kön, utan som Zimmermann (2018) nämner så har även barnens etnicitet och hudfärg en påverkan på hur hen blir behandlad i förskolan.

Genom dessa artiklar så kan vi se mer hur aspekter som hudfärg, kön och funktionsvariation påverkar barns tid i förskolan. Barnkonventionen skulle enligt oss kunna vara till hjälp för att lyfta arbetet med etnicitet, kön och funktionsvariationer i förskolan. Inget barn ska bli diskriminerade (UNICEF Sverige, artikel 2, 2018). Läroplanen (Skolverket, Lpfö 18, 2018) säger att vi skall förbereda barnen för ett mångkulturellt samhälle och det är pedagogernas uppdrag att arbeta för att skapa en sådan miljö under barnens tid på förskolan.

Johansson (2005) skriver i artikeln att förskollärare inte respekterar barns integritet. Johansson (2005) menar att även om ordet integritet i sig skrivs fram i barnkonventionen, så används andra begrepp för att belysa barns rätt till självbestämmande och integritet. Huruvida barnkonventionen påverkat arbetet med barns integritet är inte någonting vi undersökt specifikt, men vi kommer i diskussionsdelen och analysen återkomma till om förskollärare upplever att barnkonventionen påverkat deras arbete med jämlikhet.

En annan artikel vi valde att lyfta fram var en studie gällande barn med särskilda behov. Lundqvist m.fl. (2015) nämner att det finns lite forskning gällande barn med särskilda behov i Sverige. Vi kan i artikeln se att heltäckande förskolor, förskolor där alla barn kan gå, bör utvecklas. Personalen på dessa förskolor saknade stöd och handledning (Lundqvist m.fl., 2015). Barnen med funktionsnedsättning har enligt artikel 23 rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv samt hjälp att aktivt delta i samhället (UNICEF Sverige, 2018). Vi vet inte om de förskollärare vi har fått svar ifrån arbetar på heltäckande eller specialiserade förskolor men vi kommer i vår diskussionsdel ta upp om funktionsvariation nämns i deras tankar kring jämlikhet och barnkonventionen.

Quennerstedt (2016) skriver i sin artikel att barn mellan 1–3 år inte är medvetna om vilka mänskliga rättigheter de har. Quennerstedt (2016) nämner även att det har varit svårt att

implementera arbetet med jämlikhet och jämställdhet på förskolor. Hur arbetet med jämlikhet ser ut i nuläget kommer vi att vidareutveckla i diskussionen.

Teoretisk utgångspunkt och centrala begrepp

Hägglund med flera, (2017) skriver i *Förskolans demokratifostran - i ett föränderligt samhälle* att styrdokument kan tolkas och hanteras på flera olika sätt beroende på förskolläraren. För att undersöka hur jämlikhet och barnkonventionen tolkas och arbetas med i praktiken har vi valt att använda oss av variationsteorin och dess centrala begrepp. Variationsteorin är en teori som undersöker hur och varför vi tolkar lärandeobjekt på olika sätt (Björklund, 2020). I vårt fall handlar det om hur förskollärare tolkar jämlikhet och barnkonventionen samt hur det påverkar deras sätt att arbeta med det i förskolan.

Ett av de centrala begreppen i variationsteorin är just *lärandeobjekt*. I vår studie undersöker vi hur förskollärare tolkar barnkonventionen och jämlikhet som lärandeobjekt, alltså lärandet av något, och hur det påverkar deras arbete med detta i förskolan (Björklund, 2020). Vi undersöker med andra ord hur förskollärare tolkar barnkonvention samt jämlikhet och hur det påverkar deras sätt att själva lära ut barnkonvention och jämlikhet. Enligt variationsteorin tolkas lärandeobjektet genom två aspekter. Den ena är den *generella aspekten*, hur vi förstår, tolkar och uppfattar det vi lär oss. Den andra är den *specifika aspekten*, hur vi förhåller oss till lärandeobjektet och även hur vi förhåller oss till val av begrepp och händelser (Björklund, 2020). När vi undervisar lärandeobjektet bör vi använda de båda aspekterna, alltså både den generella och specifika aspekten. Variationsteorin menar att genom att förstå begrepp exempelvis barnkonventionen eller jämlikhet så utvecklar vi förståelsen för detta som ett förhållningssätt. Björklund (2020) menar också att lärandeobjektet inte är i sig är ett kunskapsobjekt, utan ett specifikt sätt att möta och lära sig om något.

Vi har undersökt hur förskollärare arbetar med barnkonventionen och jämlikhet, vad de väljer de att lyfta fram och hur de har gjort detta. Vi har använt oss av variationsteorin för att undersöka om det finns någon variation förskollärare emellan i hur de arbetar med barnkonventionen och vad för perspektiv förskollärare har till den. Detta *variationsmönster* är även det ett betydande begrepp inom teorin *Variationsmönster* eller *mönster av variation* handlar om vad läraren väljer att lyfta fram och vilka olika kontraster som finns i detta (Björklund, 2020). På så vis kan vi se ett mönster av vad läraren väljer att uppmärksamma och utveckla det som behöver utvecklas (Björklund, 2020). Variationsteorin menar att desto fler olika aspekter vi kan se av ett lärandeobjekt, desto mer nyanserad bild får vi av lärandeobjektet (Björklund, 2020). Genom att undersöka vilka olika aspekter förskollärare har valt att lyfta fram i deras arbete med barnkonventionen och jämlikhet så ger det oss en möjlighet att utveckla kunskapen om hur förskollärare kan arbeta med detta i framtiden (Björklund, 2020).

När vi arbetat utifrån variationsteorin har även *kritiska aspekter* varit ett centralt begrepp i studien (Björklund, 2020). Kritiska aspekter inom variationsteorin kan upptäckas i vad som

varierar och vad som är lika inom förskollärares syn på barnkonventionen och jämlikhet. Det är i dessa kontraster som vi enligt variationsteorin kan upptäcka nya saker med vår studie (Björklund, 2020). Den *kritiska aspekten* synliggör nämligen det som varierar och det som inte gör det. Björklund (2020) lyfter ett exempel om antal, där hon menar att ifall av alla ting som finns i världen bara fanns i ett exemplar, skulle vi inte veta vad antal är för något, för vi hade inte sett det, men skulle något av världens ting dupliceras skulle det bli en variation mot det bestämda invariant.

Jämlikhet

Vi tar i vår studie upp begreppet jämlikhet. Med jämlikhet menar vi att alla i en grupp respekterar varandra och ser alla med lika värde. Edling & Liljeros (2016) skriver om jämlikhet som en rättvis fördelning av resurser där alla ska få de redskap som behövs för att kunna ha de liv som de söker. Jämlikhet ses som att människor har rätt till att utvecklas och bli vad de önskar sig vara.

Metod

Vi har gjort denna studie för att undersöka skillnaderna i hur förskollärare tolkar barnkonventionen och jämlikhet samt hur de anser att dessa tolkningar påverkar det praktiska arbetet i förskolan. Studien är gjord utifrån ett variationsteoretiskt perspektiv (Björklund, 2020).

Datansamling och Enkät

Grunden till vår enkätstudie är gjord genom Google forms där vi ställt 11 frågor. Vi valde Google forms för att det är ett enkelt verktyg att arbeta med och det är gratis att använda. Frågorna som ställts i enkäten skrevs utifrån de frågeställningar vi själva hade ställt oss inför denna studie.

Vi har valt att använda webbenkät som insamlingsmetod, detta för att kunna nå ut till ett större antal respondenter. Webbenkät ger också den fördelen att respondenterna behöver svara på alla frågor i enkäten vilket minskar det interna bortfallet (Barmark & Djurfeldt, 2020). Vi har i vår enkätundersökning tagit en kvalitativ och kvantitativ ansats när vi formulerat frågorna och samlat in data. Den första frågan undersöker i vilken region förskollärarna arbetar. Den andra frågan vi undersökte var hur länge de arbetat som förskollärare. De resterande frågorna är fyra kvantitativa enkätfrågorna då vi har ställt frågor med flera svarsalternativ som vi sedan räknar in, sammanfattar och analyserar. Vidare är fem av frågorna kvalitativa, då de är öppna frågor som kräver ett formulerat svar från respondenten. Vi analyserar sedan svaren vi samlat in (Thuren, 2019). De öppna frågor har tagits med för att höja reliabiliteten i undersökningen då förskollärare givits möjlighet till att utveckla svaret på frågan med egna ord (Barmark & Djurfeldt, 2020).

Urval

Enkätundersökningen riktades till förskollärare som är verksamma i olika regioner i Sverige.

Valet att rikta undersökningen till förskollärare är på grund av att de skall arbeta efter läroplanen och läroplanen skall spegla barnkonventionen (Skolverket, Lpfö 18, 2018). Förskollärare har även ansvar att leda undervisningen och att utveckla normer i förskolan (Skolverket, Lpfö 18, 2018). Vi gjorde därmed ett systematiskt kvoturval baserat på utbildning (Barmark & Djurfeldt, 2020). Sedan skickades enkäter ut till omkring 500 rektorer runt om i Sverige för att vidarebefordras till sina anställda förskollärare. Detta gjorde vi för att förskollärares e-mail inte finns registrerat på förskolors kontaktuppgifter. Det gör däremot rektorernas. Vi lade även ut enkäten i ett forum för förskollärare och lärare på Facebook som heter "Idébank för förskollärare/Lärare". Detta för att få in fler svar till vår enkätundersökning då gensvaret på de enkäter vi skickat ut var lågt.

Teorival

Studien har gjorts utifrån ett variationsteoretiskt perspektiv. Vi valde variationsteorin för att undersöka hur arbetet med barnkonventionen och jämlikhet tolkas av förskollärare och om deras tolkningar varierar (Björklund, 2020). Det variationsteoretiska perspektivet utreder varför vi tolkar saker på olika sätt och vad som behövs för att förstå ett lärandeobjekt (Björklund, 2020).

Valet av teori bygger på Skolinspektionens rapport från 2018 som visar att kvaliteten på den lokala styrkedjan varierar och påverkar hur arbetet ser ut på förskolor i Sverige (Skolinspektionen, 2018). Vi har i vår studie även undersökt hur förskollärares tolkning av barnkonventionen och jämlikhet påverkat deras sätt att arbeta med det i förskolan. I vår studie lyfts även om förskollärare upplever att barnkonventionen påverkat deras arbete med

jämlikhet (Björklund, 2020). Vi har undersökt vilka variationer det finns i förskollärares beskrivning av sitt arbetssätt. Dessa variationer analyseras sedan för att utreda vilka kritiska aspekter som kan finnas i arbetet med barnkonventionen samt i arbetet med jämlikhet på förskolan (Björklund, 2020).

Analysmetod

Stapeldiagrammen har gjorts om i Word för att tydliggöra statistiken. I de kvalitativa frågorna ges förskollärare möjlighet att utveckla sina svar. Dessa kvalitativa enkätfrågor kopplar vi samman med vår valda teori som är variationsteorin. I vissa fall görs även kopplingar till barnkonventionen och läroplanen. Vi har även presenterat citat från svaren på de kvalitativa frågorna för att visa variationen på de svar vi fått in av förskollärarna. Detta för att visa på hur olika barnkonventionen och jämlikhet kan tolkas (Björklund, 2020). De kvantitativa frågorna kopplas till variationsteorin, tidigare forskning, Skolinspektionens rapport (2018), läroplan samt regeringsbeslut. Enkätfrågorna som rör jämlikhet, barnkonventionen och kompetensutveckling är sorterade så att kvantitativa frågor efterföljs av kvalitativa frågor. Detta för att göra texten sammanhängande och tydlig för läsaren.

Studiens kvalitet

Variationsteorin utgår oftast ifrån större studier vilket vi inte har haft möjlighet till i vår tidsram (Björklund, 2020). Detta är en kritisk aspekt med vårt arbete, men vi har ändå valt att utgå ifrån variationsteorin som mall då vi formulerar våra frågor och analyserar svar. Detta trots att det empiriska materialet vi har fått in är mindre än vad det vanligtvis är i en variationsteoretisk undersökning. Med endast 22 respondenter påverkar detta studiens reliabilitet (Barmark & Djurfeldt, 2020). Andra kritiska aspekterna vi har sett i vår studie har varit att barnkonventionen som lag är relativt ny, den tillkom först 1 januari 2020 (Regeringsbeslut SOU 2016:19). Vi har även levt i en global pandemi från att lagen trädde i kraft till nyligen detta kan enligt oss ha påverkat arbetet med barnkonventionen och jämlikhet.

Frågorna vi har haft med i enkäten skickades först ut i en pilotstudie bestående av sju förskollärare för att undersöka huruvida frågorna var lättbegripliga och tydliga för de förskollärare som de senare skulle skickas till. Pilotstudier menar Barmark och Djurfeldt (2020) höjer studiens reliabilitet.

Bortfall

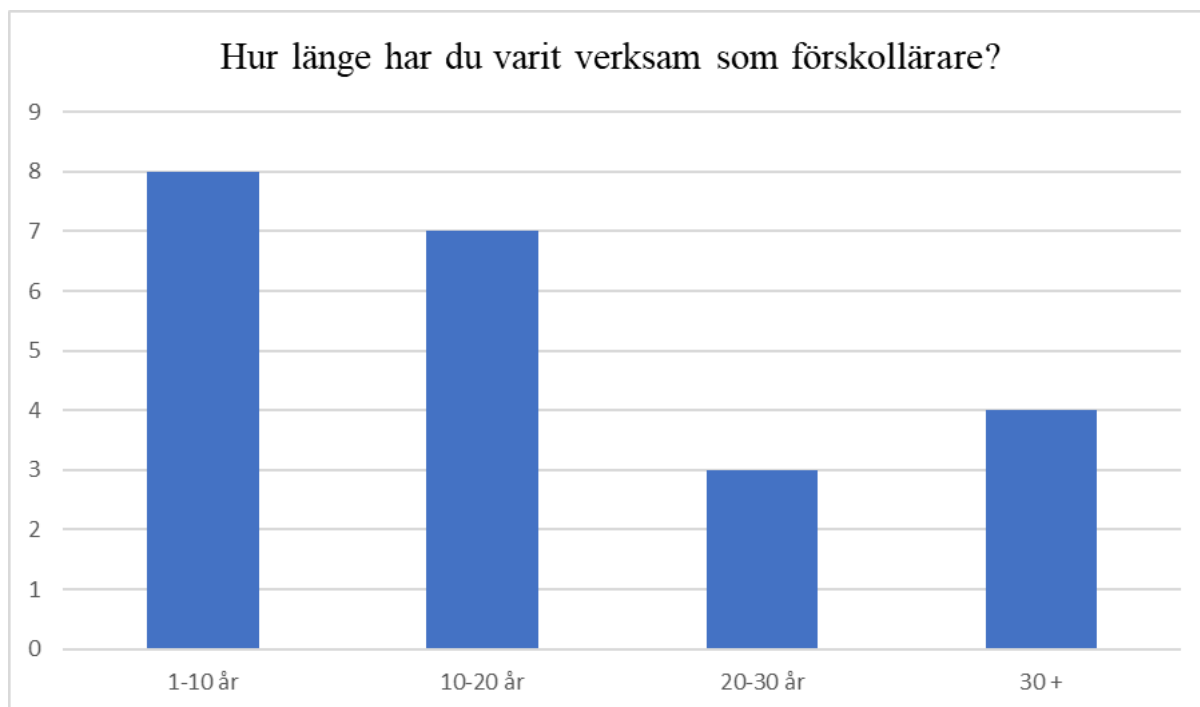
Vi har haft problem att få in svar till enkätundersökningen. Detta har lett till ett externt bortfall, vilket innebär att av okänd anledning förskollärare valt att inte delta i enkätundersökningen (Barmark & Djurfeldt, 2020). Vad detta skulle kunna bero på är t.ex. att vi gör enkätundersökningen i slutet av läsåret då förskollärare ofta är upptagna med administrativt arbete (exempelvis utvärderingar och utvecklingssamtal). Detta antagande går i linje med vad Barajas m.fl. (2013) skriver i boken *Systematiska litteraturstudier i utbildningsvetenskap* där de menar att tidsbrist är en vanlig orsak till bortfall. Vi är medvetna om att detta påverkar reliabiliteten negativt i undersökningen och i vår studie (Barmark & Djurfeldt, 2020). Det totala antalet respondenter är 22 personer. Detta trots att vi har skickat enkäten till runt 500 rektorer och lagt ut den i Facebookgruppen "Idébank för förskollärare/Lärare".

Etiska aspekter

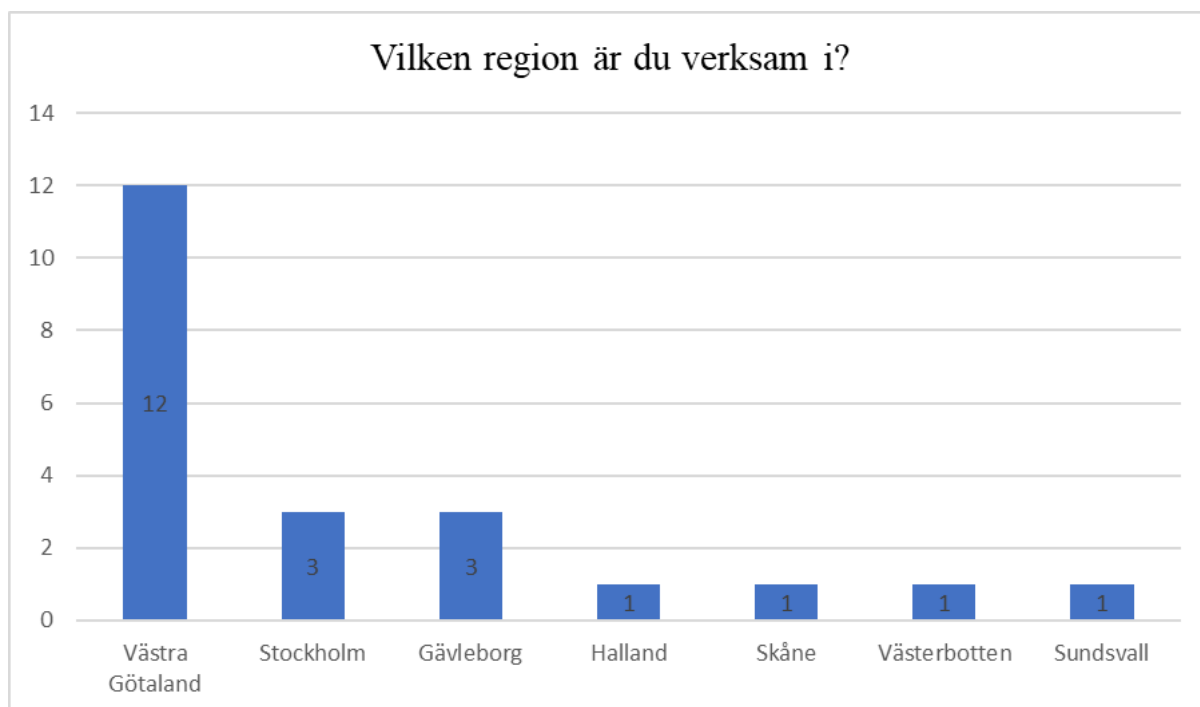
Vi har i vår enkätundersökning sett till att alla respondenterna är anonyma (Ahrne & Svensson, 2015). Vi har även tänkt över samtliga frågor så att de inte skall upplevas kränkande på något vis. Vi har t.ex. inga frågor om respondenternas kön för att alla skall känna sig inkluderade. Vi har även informerat respondenterna om att enkätundersökningen är frivillig samt vad studien handlar om i utskicket av vår enkätundersökning (Barmark & Djurfeldt, 2020). Efter att ha skickat vår enkät vid ett flertal tillfällen fick vi även ur en etisk aspekt sluta skicka påminnelser, då de som fått enkäten kanske inte var intresserade av att svara och vi som författare till enkäten behöver respektera detta.

Resultat och analys

Stapeldiagram 1

Stapeldiagram 2.

Vilken region jobbar du i? Hur länge har du varit verksam förskollärare?

Utifrån dessa stapeldiagram kan vi se att det varierar var förskollärarna är verksamma och hur länge de har varit verksamma. Vi kan i det första stapeldiagrammet (stapeldiagram 1) se tiden som förskollärarna har varit verksamma. Där ser vi att de flesta av förskollärarna har en lång erfarenhet i yrket. Den andra frågan (stapeldiagram 2) visar vilken region de arbetar i. Vi kan i detta diagram se en viss variation i var förskollärare som har svarat på enkäten arbetar i Sverige. De flesta som svarat på enkäten är dock verksamma i västra Götaland, detta kan bero på att vi i första skedet av undersökningen skickade ut enkäterna där.

Hur skulle du beskriva begreppet jämlikhet?

Här kan vi se hur den generella aspekten, alltså hur vi tolkar någonting, varierar hos förskollärarna när de beskriver sina tankar kring jämlikhet (Björklund, 2020). 9 av förskollärarna har svarat att begreppet jämlikhet innebär människors lika värde. Barns lika värde är även någonting som står skrivet i artikel 2 i barnkonventionen och är en rättighet för alla barn (UNICEF Sverige, 2018). Vissa av förskollärarna vidareutvecklar människors lika värde och skriver följande:

“Alla människors lika värde oavsett kön, religion, etnisk tillhörighet, sexualitet, etnicitet”

“Att alla är lika mycket värda. Att vi bemöter alla utefter deras behov”

Vi fick även in andra svar som visar på en variation i hur begreppet kan tolkas:

“Att alla får den stöttning just de behöver för att få lika förutsättningar.”

“Samma förutsättningar utifrån varje barns utgångspunkt”

Att alla får den stöttning just de behöver för att få lika förutsättningar”

“Jämlikt utifrån alls individers olika behov. Betyder inte samma eller lika för alla”

“Alla är lika värdefulla och allas åsikter är lika viktiga. Förskolan ska skapa förutsättningar för att alla ska kunna delta utifrån sina färdigheter.”

”Där alla inkluderas oavsett kön, etnicitet, klass, religion eller ursprung”

“Att alla, oavsett etnisk härkomst, blir lika behandlade”

“Alla människor har samma förutsättning för att utvecklas och lära.”

“Att jämlikhet innebär samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter för alla grupper i samhället”

“Alla människors rätt att få vara sig själva och bli behandlade på samma sätt.”

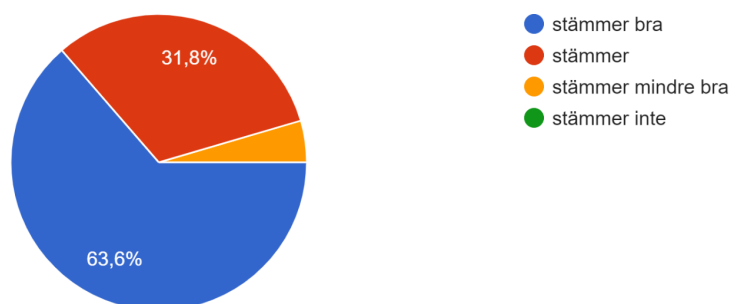
“Rättvisa.”

Svaren visar på olika sätt att tolka jämlikhet. Någon har svarat "rättvisa" för att beskriva begreppet jämlikhet, här kan vi fundera på vad rättvisa innebär. Det framgår inte i svaret. En annan förskollärare svarade "Jämlikt utifrån alls individers olika behov. Betyder inte samma eller lika för alla". Detta kan vi se liknande tankar av i detta citat från en annan förskollärare "Alla är lika värdefulla och allas åsikter är lika viktiga. Förskolan ska skapa förutsättningar för att alla ska kunna delta utifrån sina färdigheter.". Enligt läroplanen så skall barnen ges möjlighet att utveckla empati och sätta sig in i andras situation. Ingen skall heller diskrimineras (Skolverket, Lpfö 18, 2018). Ytterligare ett svar vi fått in är "Att jämlikhet innebär samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter för alla grupper i samhället". Kan vi ha samma skyldigheter när vi har olika förutsättningar, vilka skyldigheter bör de vara? Svaren vi fått in visar att de tillfrågade förskollärarna tolkar begreppet jämlikhet olika.

Arbetar ni med jämlikhet på er förskola?

Arbetar ni med jämlikhet på er förskola?

22 svar

I cirkeldiagrammet ovan kan vi se att de flesta utav de tillfrågade förskollärarna svarar att de arbetar med jämlikhet på deras respektive förskola. 14 förskollärare har svarat stämmer bra. 7 har svarat att det stämmer. Vad vi kan se utifrån de svar vi fått in så anser de flesta förskollärare att de arbetar med jämlikhet på respektive förskolor. Endast en förskollärare har svarat att det stämmer mindre bra. Tidigare forskning visar dock på strukturella ojämlikheter även om pedagoger i förskolan anser att de arbetar könsneutralt (Emilson m.fl., 2016). Även Skolinspektionens rapport från 2018 visar att det finns brister i förskolans arbete med modersmål, barn i behov av stöd och jämställdhetsarbetet. Att förskollärare anser att de arbetar med jämlikhet men missar vad delar av begreppet innebär utgör en kritisk aspekt i arbetet med jämlikhet (Björklund, 2020). Vi kunde i svaren ovan se att det finns en variation i hur jämlikhet kan tolkas av förskollärare.

Hur arbetar ni med jämlikhet på er förskola?

Förskollärarnas *specifika aspekt*, hur de väljer att arbeta med jämlikhet varierar mer än den *generella aspekten*, hur de tolkar jämlikhet (Björklund, 2020). På frågan hur de arbetar med jämlikhet i förskolan så uttryckte sig alla förskollärare olika. Svaren vi har fått in visar på en variation i hur arbetet med jämlikhet kan se ut. Här nedan kommer några exempel ur enkätundersökningen som visar att just på hur de olika arbetssätten med jämlikhet kan se ut i förskolan:

“Arbetet och är utbildad Montessoripedagog. Har en miljö och material som riktar sig till alla barn oavsett kön, religion eller kultur. En barnsyn som genomsyrar hela verksamheten att alla barn har drivkrafter och därmed stötta dem att bli sitt bästa jag”

“Ser till att alla barnen på vår förskola får lika bra förutsättningar. Hjälper barnen att förstå hur vi visar respekt och tolerans mot varandra både i den fria leken och i planerad undervisning. Vi har boksamtal och diskuterar olika etiska dilemman.”

“Vi har gjort kompisregler tillsammans med barnen, sett på program som behandlar värdegrunden på UR. Arbetat med Alfons vänskapslåda.”

“Det ingår i vårt arbetssätt att tänka på jämlikhet och att alla ska få samma slags utbildning utefter deras förmågor, anpassa utbildningen och inkludera. Göra barnen delaktiga i sin vardag och låta dem påverka”

“variation, tillgänglighet, TAKK, miljöer anpassas”

“Vi försöker ge alla vad just de behöver, arbetar med genus, låter alla vara med och bestämma, pratar om att man får välja och att vi tycker och tänker olika. Vi pratar om allas lika värde och arbetar med pride.”

“Att behandla alla barn likvärdigt utifrån deras förutsättningar även om denna behandling kan skilja sig från barn till barn.”

“Barns delaktighet att få vara med och bestämma uppmuntrar barnen att diskutera jämlikhetsfrågor. Att återkomma ofta att vi är olika men lika bra och då menar jag inte kön utan våra egenskaper som tillför en bra gruppdynamik. Att ha rättigheter betyder också skyldigheter. T ex alla har rätt att gå i skolan! Då måste vi hjälpas åt att alla får det lugnet de behöver för att gå i skolan. Vi är "skyddsänglar" i samarbete med läkarmissionen där vi samlar in pengar och diskuterar hur andra barn har det i världen.”

“Vi arbetar mycket med demokrati, språk, jämställdhet, barns integritet och samtycke exempelvis”

“Förskolan ska erbjuda alla barn samma möjligheter till utveckling, lärande och lek utan att de begränsas av sin könstillhörighet, till exempel både tjejer och killar kan spela fotboll eller leka med dockor.”

“Vi använder materialet kompisböckerna varje vecka. Även mycket diskussioner på verksamhetsplaneringar och apt.”

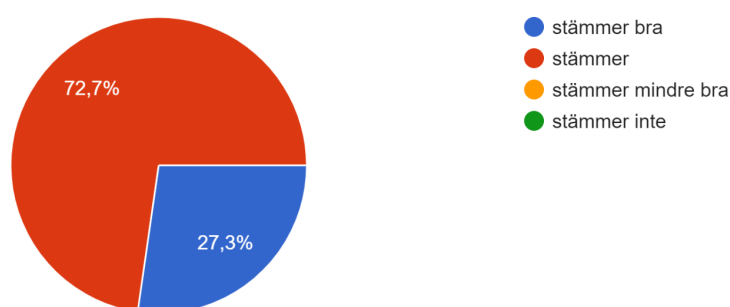
“Utifrån HBTQI utbildning.”

Denna variation i arbetssättet, visar på att det vi lär ut är inte enbart baserat på kunskap utan även tolkningar spelar en roll när vi lär ut någonting. Den generella aspekten, tolkningen av det vi lär ut, och den specifika aspekten, vad vi väljer att uppmärksamma, påverkar varandra när vi lär ut jämlikhet i förskolan (Björklund, 2020). Detta är någonting som utvecklas i diskussionen.

Arbetar ni med barnkonventionen på er förskola?

Arbetar ni med barnkonventionen på er förskola?

22 svar

Utifrån de svar vi fått in kan vi se att en majoritet av förskollärarna anser att de arbetar med barnkonventionen på sin respektive förskola. 16 förskollärare svarar att det stämmer och 6 förskollärare svarar att det stämmer bra. De tillfrågade får i nästa fråga möjlighet att utveckla hur de arbetar med barnkonventionen i praktiken. Barnkonventionen värderingar skall speglas i läroplanen vilket innebär att flesta förskolor bör på något sätt ha gjort barnkonventionen synlig i sitt arbete (Skolverket, Lpfö 18, 2019).

Hur arbetar ni med barnkonventionen på er förskola?

Det mest förekommande svaret förskollärare gav oss är att de arbetar med barnkonventionen genom att samtala med barnen utifrån böcker och filmer, kompisböckerna nämns som litteratur. I de övriga svaren kan vi se en variation i den specifika aspekten, alltså vad uppmärksamheten riktas mot i lärandet. När det handlar om undervisning så går den generella aspekten, hur vi tolkar och uppfattar barnkonventionen, ihop med den specifika aspekten, vad

vi väljer att uppmärksamma. Detta påverkar hur vi tar oss an ett lärandeobjekt och kan vara en förklaring till varför förskollärare väljer att arbeta med barnkonventionen på olika sätt (Björklund, 2020).

Några exempel på de övriga svar vi fick in var:

“skriva sitt namn, rita sin familj, rita och besöka sitt hem, uppmärksamma födelsedag”

“3 artiklar lyfts upp (oftast rätt till vård, utbildning, identitet/familj). Få orkar arbeta med det tyvärr och vill göra det enkelt och bekväm”

“Barnkonventionen stämmer väl överens med förskolans läroplan och den arbetar vi med dagligen”

“Den finns med i vårt tänk när vi planerar vår verksamhet”

“Finns med i alla beslut som tas på förskolan samt uppmärksamma detta i olika perioder till barnen”

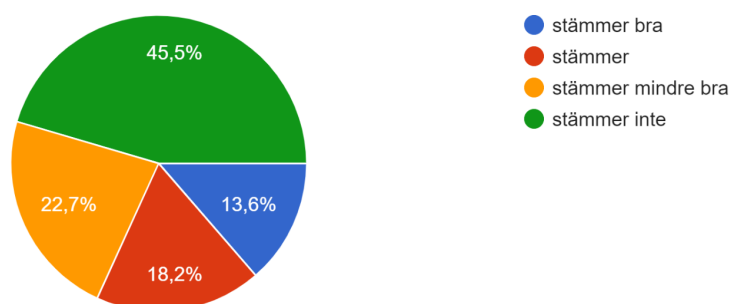
“Vi arbetar mycket med demokrati och barns rättigheter exempelvis.”

Vi kan här se att den specifika aspekten varierar i förskollärarnas sätt att arbeta med barnkonventionen, vilket ger barnen olika förutsättningar att lära sig om barnkonventionen (Björklund, 2020, s. 108). Vi utreder detta vidare i diskussionsdelen.

Har ni fått någon utbildning i barnkonventionen?

Har ni fått någon utbildning i barnkonventionen?

22 svar

Utifrån de svar vi har fått in så kan vi se att 10 av förskollärarna uppger att de inte genomgått någon kompetensutveckling inom barnkonventionen. 5 förskollärare har svarat stämmer mindre bra. Detta innebär att utifrån våra svar så har 10 av 22 förskollärare inte fått någon kompetensutveckling om barnkonventionen. Detta trots att det är en lag som skall spegla förskolans värdegrund (Regeringsbeslut SOU 2016:19) (Skolverket, Lpfö 18, 2019)

Vilken typ av utbildning har du fått?

Av de som har svarat att de har fått kompetensutveckling har 4 förskollärare svarat att det har varit genom deras utbildningen till förskollärare. 5 förskollärare svarade att de fått kompetensutveckling genom föreläsningar. 6 förskollärare svarade att de inte fått någon kompetensutveckling om barnkonventionen. Övriga svar vi fick var dessa:

“En genomgång av vad den innebär, film och diskussioner”

“Det har nämnts att barnkonventionen är lag när vi skrivit Planen mot kränkande behandling.”

“Väldigt lite”

“Vet ej”

“Vi har själva läst på om artiklarna och haft samtal om de på förskolan.”

“Internt och vissa externt”

Enligt variationsteorin är förförståelse och innehållet av det som skall läras ut centrala delarna i undervisningen (Björklund, 2020. s.108). Har du inte fått en tydlig genomgång av innehållet och inte skaffat dig en tillräcklig förförståelse så påverkar det undervisningen.

Finns barnkonventionen som underlag i dokumentationen? På vilket sätt?

5 förskollärare har svarat att barnkonventionen inte finns med i deras dokumentation. De övriga svaren varierar från förskollärare till förskollärare. Så här har några av förskollärarna svarat:

“Ibland. Dock förekommer alltid värdegrundsarbete i underlagen. Inte alltid just barnkonventionen”

“Trygghetsplanen”

“Något”

“Det finns med i vårt SKA arbete. Där är en del om jämlikhet. Vi har också med det i barnens personliga dokumentationer”

“till planering när det gäller barns delaktighet och inflytande, utvärderingar och lyfta barnens röst i vardagen”

“Stämmer väl överens med läroplanen och den har vi som utgångspunkt i all dokumentation”

“Ja i Planen mot Kränkande Behandling”

“När vi dokumenterat i SKA- ARBETET”

“Som kopplingar till olika delar precis som lpfö och Skolverket”

“Vi har med den i både den pedagogiska dokumentationen med barnen samt i våra egna styrdokument”

“Hänvisar till olika artiklar, den hänger bredvid”

“Emellanåt då vi arbetar med dessa frågor”

“3 artiklar lyfts upp (oftast rätt till vård, utbildning, identitet/familj). Få orkar arbeta med det tyvärr och vill göra det enkelt och bekväm”

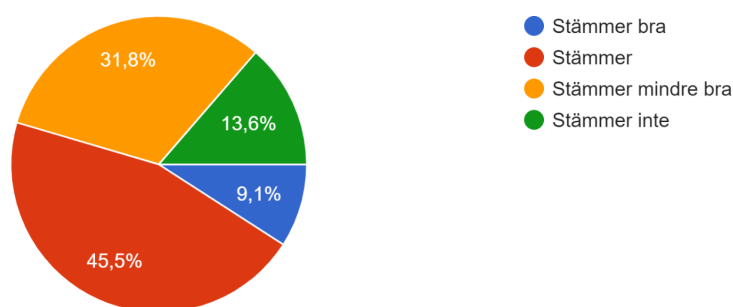
“I alla dokument”

En del av svaren är inte så specifika men vad vi kan se utifrån våra svar är ett mönster av variation i hur förskollärare väljer att använda barnkonventionen. De vi ser är att de har hittat sina egna sätt att koppla arbetet med dokumentation till barnkonventionen (Björklund, 2020). Om vi ser till frågan ovan om vilken utbildning de har fått kan vi även där se en variation. Som tidigare nämnt så är förförståelse av vad som skall läras ut en central del i variationsteorin (Björklund, 2020). Vi ser genom att jämföra svaren mellan dessa två frågor så kan vi se att det finns variation både i vilken utbildning förskollärare fått och i hur de använder barnkonventionen i sin dokumentation. Vi utvecklar detta i diskussionsdelen.

Har barnkonventionen påverkat ditt sätt att arbeta med jämlikhet på din förskola?

Har barnkonventionen påverkat ditt sätt att arbeta med jämlikhet på förskolan?

22 svar

Av de tillfrågade har 10 förskollärare uppgett att det stämmer och 2 förskollärare upplever att det stämmer väl överens att barnkonventionen har påverkat deras sätt att arbeta med jämlikhet. Vidare har 7 förskollärare svarat att det stämmer mindre bra och 3 förskollärare upplever att det inte stämmer att barnkonventionen påverkat deras arbete med

jämlikhet. Att vissa förskollärare inte upplever att barnkonventionen påverkat dem i deras arbete med jämlikhet kan enligt oss bero på att läroplanen säger att förskolläraren ansvarar för utveckling av normer och att arbeta med jämställdhet för att se till att barn ges lika möjligheter oberoende kön på förskolan. Förskollärare ansvarar även för att varje barn ska få känna sig värdefull och respekterad (Skolverket, Lpfö 18, 2018). En av förskollärarna svarar följande på frågan hur hen arbetar med barnkonventionen; "Barnkonventionen stämmer väl överens med förskolans läroplan och den arbetar vi med dagligen". Vi har en läroplan som lyfter människors lika värde, jämställdhet, solidaritet. Att ingen får kränkas p.g.a. kön, etnisk tillhörighet eller funktionsnedsättning (Skolverket, Lpfö 18, 2018). Vad ska vi använda barnkonventionen till då, när läroplanen redan är så välformulerad och lyfter dessa saker? Det kommer vi att utveckla i vår diskussionsdel.

Diskussion

Jämlikhet

När förskollärarna beskrev begreppet jämlikhet kunde vi se att det fanns olika sorters tolkningar i svaren. Vissa ansåg t.ex. att jämlikhet handlar om "rättvisa" medan andra ansåg att det handlade om "Att alla är lika värda. Att vi bemöter alla efter deras behov". En annan menade "Att jämlikhet innebär samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter för alla grupper i samhället". Hur vi tolkar jämlikhet påverkar hur vi lär ut jämlikhet (Björklund, 2020). Detta kan vi se i hur förskollärare valde att arbeta med jämlikhet, där det finns en variation i arbetssätten. Vissa valde exempelvis att arbeta med böcker och samtal medan vissa svarade att de arbetar med miljöer och material som är inkluderande för alla barn. En av förskollärarna tar upp barns integritet som ett sätt att arbeta med jämlikhet. Detta kan vi koppla till tidigare forskning som tar upp en brist på respekt för barns integritet hos förskollärare (Johansson, 2005). Att detta lyfts i vår undersökning anser vi därför är positivt. Vi vet att förskollärare tolkar och hanterar styrdokument på olika sätt och att även detta påverkar hur de arbetar (Hägglund m.fl., 2017). Din personliga tolkning av jämlikhet blir således en slags mall för hur du sedan väljer att arbeta med det i förskolan och hur du använder styrdokumentet.

I avsnittet Tidigare forskning tar vi upp brister i arbetet med jämlikhet på förskolan. Vad vi kan se utifrån våra svar så lyfter vissa förskollärare specifika problem som tidigare forskning tar upp. Zimmerman (2018) skriver i sin studie att kön samt etnicitet och hudfärg påverkar hur barn blir bemötta på förskolan. Vi kan se i svaren från vissa förskollärare att de arbetar med just detta, exempelvis svarar en förskollärare: "Arbetar och är utbildad Montessoripedagog. Har en miljö och material som riktar sig till alla barn oavsett kön, religion eller kultur...". En annan svarar, "...Vi är "skyddsänglar" i samarbete med läkarmissionen där vi samlar in pengar och diskuterar hur andra barn har det i världen." Utifrån 22 svar så var det endast dessa 2 som svarade att de lyfter olika kulturer.

Tidigare forskning visar även på att det saknas stöd och handledning till personalen som arbetar med barn som har särskilda behov i allmänna, så kallade heltäckande, förskolor (Lundqvist m.fl., 2015). Vi kunde inte se specifika svar i vår enkätundersökning som handlade om funktionsvariationer eller om de som svarade arbetade på specialiserade eller heltäckande förskolor (Lundqvist m.fl., 2015). Vi fick dock in svar som t.ex. detta "Att behandla alla barn likvärdigt utifrån deras förutsättningar även om denna behandling kan skilja sig från barn till barn." Vi kan därför inte uttala oss specifikt om deras arbete handlar om stöd för barn med olika funktionsvariationer, för att göra detta krävs nya studier med mer specifika frågor angående just detta arbete. Det är dock viktigt att understryka att det står i läroplanen att inget barn skall diskrimineras på grund av funktionsnedsättning (Skolverket, Lpfö 18, 2018). Vi skall alltså som förskollärare även inkludera funktionsvariationer i vårt arbete med jämlikhet.

En annan sak vi upptäckte i vår studie var att ålder inte nämns specifikt när förskollärarna beskrev begreppet jämlikhet eller arbetet med jämlikhet. I vår tidigare forskning kan vi läsa hur barn mellan 1–3 år inte är medvetna om sina rättigheter (Quennerstedt, 2016). Tidigare forskning visar även på en bristande forskning om delaktighet i förskolan för barn i denna ålder, fokus ligger oftast på de äldre barnen i förskolan (Quennerstedt, 2016). I vår läroplan står att inget barn skall utsättas för diskriminering på grund av ålder (Skolverket, Lpfö 18, 2018). I vårt arbete med jämlikhet skall därmed även yngre barn inkluderas, detta enligt läroplanen (Skolverket, Lpfö 18, 2018). Om vi skall utgå från resultatet i vår studie och vad tidigare forskning säger kan vi se att det finns behov av att öka kunskapen om ålder som diskrimineringsgrund i förskolan.

Under rubriken Tidigare forskning tar vi även upp att det finns skillnader i hur barn blir bemötta beroende på deras kön, flickor förväntas t.ex. att vara tystare (Emilson m.fl., 2016). Vi kan även se att mer uppmärksamhet och omsorg ges till flickor (Sakellariou & Maria, 2008). I våra svar så är det 4 förskollärare som lyfter arbetet med genus. De svar vi har fått in där är:

"Förskolan ska erbjuda alla barn samma möjligheter till utveckling, lärande och lek utan att de begränsas av sin könstillhörighet, till exempel både tjejer och killar kan spela fotboll eller leka med dockor."

"Vi försöker ge alla vad just de behöver, arbetar med genus, låter alla vara med och bestämma, pratar om att man får välja och att vi tycker och tänker olika. Vi pratar om allas lika värde och arbetar med pride."

"Anpassat och genomtänkt material som inte är köns kodat. Alla barn göra samma sysslor. Genom att läsa litteraturen. Samtal och diskussioner. Anpassad miljö."

"Utifrån HBTQI utbildning."

Vi vet dock utifrån tidigare forskning att trots att de flesta pedagoger i förskolan anser att de arbetar könsneutralt så visar studier på att det finns strukturella ojämlikheter i förskolan (Emilson m.fl., 2016). Skolinspektionens rapport visar även att förskolan behöver utveckla

sitt arbete med barn som har ett annat modersmål, barn i behov av stöd och jämställdhetsarbetet (Skolinspektionen, 2018). Om vi tänker att vi arbetar med jämlikhet och på ett jämlikt sätt trots att det finns brister så kan det bli ett problem om inte bristerna uppmärksammas. Arbetet med jämlikhet behöver ständigt uppdateras och hållas levande på förskolan då barngrupper förändras och utvecklas över tiden.

När förskollärare arbetar på förskolan så gör de det tillsammans i ett arbetslag. Förskollärare har dock ett övergripande ansvar för att arbeta med normer och förhållningssätt (Skolverket, Lpfö 18, 2018). Med det sagt så finns det ett värde i förskolans organisation att vi arbetar tillsammans med varandra som ett lag, då vi genom samarbete kan se fler aspekter av jämlikhet än om vi arbetar ensamma. Desto fler aspekter och tolkningar vi kan göra kring ett ämne desto mer förståelse kan vi skaffa oss kring det (Björklund, 2020). Vår läroplan skriver fram tydligt att vi i förskolan skall motverka diskriminering av b.l.a. kön, religion, etnisk tillhörighet, ålder och funktionsnedsättning (Skolverket, Lpfö 18, 2018). När vi arbetar med jämlikhet skall vi därmed inkludera detta i vårt arbete som förskollärare. Men vad vi kan se genom tidigare forskning är att förskollärare behöver ta sig tid för att kunna planera och genomföra utbildningen som barnen på förskolan behöver och har rätt till (Eriksson, 2018). Det är enligt vår läroplan förskollärarens ansvar att föra detta arbete framåt (Skolverket, lpfö 18, 2018). Vi kan utifrån våra svar se att förskollärare anser att de arbetar med jämlikhet men vissa saker som ålder och funktionsnedsättningar saknas i svaren. Hur begreppet jämlikhet tolkas av förskollärare varierar och detta görs synligt även i deras beskrivningar av arbetet som också varierar. Vi nämner tidigare att fler aspekter och tolkningar kan skapa större förståelse kring ett ämne (Björklund, 2020). Arbetet med jämlikhet behöver därför involvera hela arbetslaget, tillsammans bör arbetslag sitta ner och gå igenom hur vi bemöter barn och hur vi verkar mot diskriminering på förskolan. Det är viktigt att alla involveras i arbetet med jämlikhet, förskollärare, barnskötare, barn och vårdnadshavare.

Barnkonventionen

När vi ser till kompetensutveckling om barnkonventionen är det 10 av 22 förskollärare i vår undersökning som ansåg att de inte hade fått någon kompetensutveckling kring barnkonventionen. Detta speglas även i hur barnkonventionen används i deras dokumentation där sättet att använda barnkonventionen varierar mellan förskollärarna. Som nämnts ovan så tolkar förskollärare styrdokument på olika sätt och arbetar därför med dem på olika sätt (Hägglund m.fl., 2017). Med en kompetensutveckling så ges förskollärare en större förförståelse av vad som skall läras ut och just denna förförståelse är en väsentlig del när förskollärare skall utbilda barnen (Björklund, 2020). För om förskolan skall speglas av barnkonventionen så bör vi väl utbilda barnen om barnkonventionen så att de är medvetna om sina rättigheter och inte bara använda den för att det ska se fint ut i dokumentationen. Vi har sett att vissa förskollärare har fått se föreläsningar om barnkonventionen vilket är positivt och att den har tagits upp i förskollärarytbildningen. Utgår vi från vår studie så behövs dock mer kompetensutveckling för förskollärare om barnkonventionen då som tidigare nämnts att 10 av 22 anser sig inte erbjuda detta.

Vi vet utifrån Skolinspektionens rapport att kvaliteten på förskolor i Sverige varierar och att detta beror på den lokala styrkedjan (Skolinspektionen, 2018). Att denna variation enbart beror på olika kompetensutveckling i förskolan är troligtvis inte hela svaret. Detta då som tidigare nämnts förskollärare tolkar och hanterar styrdokument på olika sätt och att även detta påverkar hur de arbetar (Hägglund m.fl., 2017). Med det sagt så kan vi ändå se i vår undersökning att olika förskollärare har fått olika utbildningar inom barnkonventionen och att det finns en variation i hur barnkonventionen används i dokumentationen på respektive förskolor. Detta är ett dokument som är lag (Regeringsbeslut SOU 2016:19) och som skall spegla förskolans värdegrund (Skolverket, 2018). Så det bör vara av intresse hos arbetslag samt chefer att samtliga i förskolan görs bekanta med barnkonventionen.

Kvalitetsutvecklingen på förskolan ligger under förskollärarens ansvar så det faller på förskolläraren att efterfråga kompetensutveckling kring jämlikhet (Eriksson, 2018). Om detta blir beviljat eller hur rektorer och lokala politiker ser på behovet av denna typ av kompetensutveckling kan vi dock inte ge svar på utan detta kräver fortsatta studier.

Om vi då tittar närmare på hur förskollärarna återger att barnkonventionen är synlig eller används i den dagliga verksamheten är svaren som sagt olika. Vissa av de tillfrågade förskollärarna återger att det kan handla om att skriva sitt namn, vilket kan kopplas till artikel 7 som skriver att alla barn ska ha rätt till ett eget namn (UNICEF Sverige, 2018). Vidare nämner förskollärarna även att barnen får rita sina familjer samt att de uppmärksammar barnens födelsedagar, som går att koppla till artikel 9 som säger att alla barn ska ha rätt att vara med sin familj, och ej skiljas från sina föräldrar om så ej är nödvändigt. Barns rätt till ett personnummer (medborgarskap) går att läsa om i artikel 7, och skulle således vara en god anledning att uppmärksamma barnen på förskolan under, eller i anslutning till deras födelsedag (UNICEF Sverige, 2018). En av de tillfrågade förskollärarna uppger att det ofta är samma tre artiklar som lyfts, och upplever att det enklare samt bekvämare att låta bli, bristen på synliggörande av fler av barnkonventionens artiklar kan vara ett resultat av den differens vi kan se när det kommer till utbildning.

Det är intressant att se hur pedagoger väljer att arbeta med barnkonventionen i verksamheten genom bland annat ovan nämnda strategier, när vi kan se att tidigare studier visar på att barn, i synnerhet de yngre barnen inte är medvetna om sina mänskliga rättigheter. Men att barnen lär sig att anpassa sig efter de normer de möter, vilket bland annat kan innefatta jämlikhet i förskolan (Quennerstedt, 2016).

Ett sätt att förstärka arbetet med jämlikhet kan vara att använda sig av barnkonventionen. Då detta dokument är en lag (Regeringsbeslut SOU 2016:19) som lyfter flera saker som sammanfaller med arbetet med jämlikhet. Exempel på detta är, som vi nämner i inledningen, tex artikel 30 som tar upp barns rätt till sitt modersmål och artikel 2 som lyfter att barn ska ha samma rättigheter oavsett kön, hudfärg, socialt ursprung eller funktionsnedsättning (UNICEF Sverige, 2018). Tillsammans med skollagen kan vi använda barnkonventionen för att förstärka våra argument i arbetet med jämlikhet på förskolan. Huruvida förskollärarna

upplever att barnkonventionen har påverkat deras arbete med jämlikhet så uppger lite mer än hälften att den har gjort det. 10 av de 22 respondenterna menar att barnkonventionen inte påverkat deras arbete med jämlikhet, en aspekt kan vara att mycket av det som barnkonventionen innehåller redan står i läroplanen, så pedagogerna redan jobbar med jämlikhet men inte på grund av att barnkonventionen är lag utan för att det ingår i arbetet enligt läroplanen. Utifrån variationsteorin och den generella aspekten, kan vi också se att beroende på hur förskollärarna tolkar, uppfattar eller förstår barnkonventionen, finns det en variation hur de arbetar med barnkonventionen och jämlikhet i förskolan (Björklund, 2020). Men det är svårt att utifrån vår undersökning dra slutsatsen ifall differensen på hur de jobbar med barnkonventionen beror på skillnaden i utbildning, lathet som en av respondenterna menade, eller att mycket av det som står i barnkonventionen redan finns med i läroplanen.

Slutsats

Syftet med denna studie var att genom ett variationsteoretiskt perspektiv utreda hur förskollärare tolkar och arbetar med barnkonventionen samt med jämlikhet i förskolan. Vi har även undersökt huruvida förskollärare anser att de påverkats av barnkonventionen i sitt arbete med jämlikhet.

Vi ställde oss frågan hur förskollärare arbetar med jämlikhet i förskolan? I studien har vi kunnat se att förskollärare tolkar och arbetar med jämlikhet på en mängd olika sätt. Samtliga förskollärare anser dock att de arbetar med jämlikhet på förskolan. Arbetsätten de beskriver är allt från att anpassa miljön till att använda sig av kompisböckerna eller samla in pengar till läkarmissionen. Vi kan utifrån svaren på hur de tolkade begreppet jämlikhet och arbetar med se att kultur, genus, klass, religion och kön lyfts fram på vissa svar. Dock nämns inte ålder eller funktionsnedsättning specifikt i något av svaren. Vår läroplan uttrycker tydligt att inget barn skall diskrimineras på grund av ålder eller funktionsnedsättning (Skolverket, Lpfö 18, 2018). När vi arbetar med jämlikhet behöver vi se över vår planering så att all form av diskriminering motverkas.

Vi ställde oss även frågan hur barnkonventionen görs synlig i förskolan och om förskollärarnas arbete varierade? Vi har i vår studie visat på att förskollärares arbete med barnkonventionen gestaltas på olika sätt emellan förskollärarna, både i dokumentationsarbetet och i arbetet med barnen. I arbetet med barnen så använder vissa av förskollärarna böcker och filmer som de samtalar kring medan någon annan låter barnen rita sin familj och skriva sitt namn. En förskollärare svarade på frågan hur de arbetar med barnkonventionen följande “3 artiklar lyfts upp (oftast rätt till vård, utbildning, identitet/familj). Få orkar arbeta med det tyvärr och vill göra det enkelt och bekväm”.

När vi ser till hur förskollärarna berättar om hur de använder barnkonventionen i sitt dokumentationsarbete kan vi även här se att det varierar mellan olika förskollärarna. Några exempel på svaren vi fick in är att förskollärare använder barnkonventionen i SKA-arbetet, i planen mot kränkande behandling, trygghetsplanen eller “I alla dokument”. Andra

förskollärare svarar att barnkonventionen används ibland eller att den “Stämmer väl överens med läroplanen och den har vi som utgångspunkt i all dokumentation”.

Vidare i vår undersökning kunde vi se att 10 av 22 förskollärare ansåg att de inte fått någon kompetensutveckling om barnkonventionen. 5 förskollärare upplever att det stämmer mindre bra. Denna brist i kompetensutveckling skulle även kunna vara en faktor till att barnkonventionen används på så olika sätt och i olika utsträckning av förskollärare. Detta baserar vi på att förförståelse av någonting är en väsentlig del när förskollärare skall utbilda barn i förskolan (Björklund, 2020). Vi vet sedan innan att förskollärare tolkar och hanterar styrdokument på olika sätt och att även detta påverkar hur de arbetar (Hägglund m.fl., 2017). Båda dessa faktorer spelar en roll när vi arbetar med dokumentation och när vi utbildar barnen. Vill vi ha en likvärdig förskola anser vi dock att en bra plats att börja på är en likvärdig kompetensutveckling för förskollärare. Detta för att öka förförståelsen och göra iallafall den likvärdig för förskollärare.

Vi ställde oss även frågan i början av denna studie huruvida barnkonventionen har påverkat förskollärarnas sätt att arbeta med jämlikhet? Här fick vi svaret att 10 förskollärare upplever att det stämmer, 2 upplevde att det stämmer bra. 7 förskollärare anser att det stämmer mindre bra och 3 upplevde att det inte stämmer alls. Vad ska vi då ta med oss från dessa svar? Har barnkonventionen påverkat förskollärares arbete med jämlikhet? Som vi tar upp i diskussionen så är mycket av det som barnkonventionen innehåller även med i läroplanen. Detta kan vara en anledning till att förskollärare jobbar med jämlikhet, inte på grund av att barnkonventionen är lag utan för att det ingår i arbetet enligt läroplanen. Men vi kan ändå se att barnkonventionen finns med i dokumentationen och i arbetet med barnen i svaren från flera förskollärare. Detta i sin tur visar att barnkonventionen stöttar arbetet med jämlikhet. Detta då den som tidigare nämnts används i dokument som SKA-arbetet, trygghetsplan och plan mot kränkande behandling. Den används även i t.ex. samtal kring böcker och filmer med barnen. Så på detta vis påverkar den förskollärares arbete i förskolan, kanske inte alla, men en hel del av dem.

Fortsatt forskning

Vår studie har endast 22 respondenter och är en relativt liten studie. Vidare forskning behövs för att styrka de resultat som studien visar. I diskussionen tar vi även upp att ingen av förskollärarna nämner funktionsnedsättning eller ålder när de beskriver begreppet jämlikhet eller hur de arbetar med det. Detta kräver vidare forskning med mer specifika frågor för att reda ut om detta finns i deras arbete eller om det är något de behöver utveckla. Denna studie har fokuserats på förskollärares tankar kring barnkonventionen och jämlikhet, i fortsatt forskning hade det varit intressant att se vad även rektorer har för tankar kring detta.

Referenser

- Ahrne, G., & Svensson, P. (Red.). (2015). *Handbok i kvalitativa metoder*. (2. [utök. och aktualiserad] uppl.). Stockholm: Liber. (275 s.)
- Barajas Eriksson, K, Forsberg, C & Wengström, Y. (2013). *Systematiska litteraturstudier i utbildningsvetenskap*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Barmark, M & Djurfeldt, G. (2020). *Statistisk verktygslåda- att förstå och förändra världen med siffror*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Björklund, C. (2020). *Variationsteori- för studier av relation mellan lärande och undervisning*. A. Åkerblom, A. Hellman, N. Pramling (Red.), *Metodologi- för studier i, om och med förskolan* (sid 107-123). Malmö: Gleerups Utbildning AB.
- Emilson, A., Folkesson, M, A., Lindberg, M, I.,(2016). Gender Beliefs and Embedded Gender Values in Preschool. *International Journal of Early Childhood*. Vol. 48 Issue 2, 225-240. 16.
<https://doi.org/10.1007/s13158-016-0162-4>
- Erikssons, A, Svensson, K, A., & Beach, D. (2018). *Reform Implementering i förskolepraktik*. Utmaningar i ledning av pedagogisk verksamhet. Vol. 4, No 2, 59-75
<https://doi.org/10.15626/pfs24.02.01>
- Evertsson, M. (2016). Kön. I C. Edling & F. Liljeros (red.), *Ett delat samhälle – Makt, Intersektionalitet och social skiktning*. (s. 50-73). 2 uppl. Stockholm: Liber
- Hägglund Solveig, Löfdahl Hultman Annica, Thelander Nina. *Förskolans demokratifostran i ett föränderligt samhälle*. Malmö: Gleerups; 2017. (80 sid)
- Johansson, E. (2005). Childrens Integrity- A marginalized right. *International Journal of Early Childhood*. Vol. 37 Issue 3, 109-124. 16.
<https://doi.org/10.1007/BF03168349>

Unicef. (2020, augusti). Barnkonventionen ställning i Sverige. Upphämtad 2022-08-07.
<https://unicef.se/projekt/barnkonventionens-stallning-i-sverige>

Zimmermann, C. R. (2018). The penalty of being a young black girl: Kindergarten teachers' perceptions of children's problem behaviors and student-teacher conflict by the intersection of race and gender. *Journal of negro education*. Vol. 87 Issue 2, 154-168.
15. <https://doi.org/10.7709/jnegroeducation.87.2.0154>

UNICEF. (2018) *Barnkonventionen*. Hämtad 2022-02-06 från: <https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten#hela-texten>